

**Beelden-Dienst Ende Vasten Met Haere Ceremonien Soo
Sy Ghebryckt Worden Vande H. Roomsche Kercke
Bevestigt Met De H. Schriftvre Ende De HH. Ovt-Vaders
vande eerste 400. jaeren**

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, 1664

Het IV. Capittel. Wordt bethoont dat de Beelden vande H. Roomscke Kercke gheene Af-godische beelden en zijn, ende de eerbiedinghe, die-men haer bewijst, gheene Af goderije.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71387](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71387)

Het uytwendigh teecken ziju sekere sichtbare roeringhen / ende ghesteltenissen des lichaems / als van knielen/bugghen/ontdecken des hoofts &c. de welke gheschieden vooz't Beeldt: het voornemen, ende affectie zijn in het ghemoet / de welke vallen op't voozbeeldt / 'twelck door het Beeldt uytgedruckt is / in dier boeghen dat het vooznacmste 'twelck men eert in het Beeldt / is het voozbeeldt.

Du dan / ghelijck-men verschepden eerbiedinghen/natuerlycke / oft boben-natuerlycke/magh toc-draghen aen de schepselen self / om dat sp ofte met natuerlycke / oft boben-natuerlycke weerdigheyt begaest zijn / alsoo segghen wy dat-men oock eenighe eerbiedinghe bethoonen magh aen de Beelden / om dieswil dat sp eenighen persoon verbeelden / die oft met natuerlycke / oft boben-natuerlycke weerdigheyt is begaest gheweest.

HET IV. CAPITTEL.

Wordt bethoont dat de Beelden vande H. Roomsche Kercke gheene Af-godische beelden en zijn, ende de eerbiedinghe, die-men haer bewijst, gheene Af-goderije.

Onse Weder partye wilt met kracht hebben / dat wy / in het eeren der beelden / Afgoderye bedryuen / dies-volghende dat wy Af godisten zijn / ende onse Beelden / Afgodische beelden.

Wy ter contrarien / houden staende / dat wy noch Afgoderye bedryuen / noch dies-volghende Af godisten zijn / noch onse Beelden / Af-godische beelden. Laet ons sien wie van beyde ghelijck heeft.

Ick segghe voor eerst. Indien wy plichtigh zijn in het stuck / dat Partije ons te laste leght / dat wy berdieneu versaeckt / ende verstootten te worden
van

van Godt / als overtrederg niet alleen van sijne
Gheboden/maer oock als schenderg bande Wet-
ten bande Natuere. Doch indien Partye ons be-
schulldicht van een misdaet / daer wy onnoosel
van zijn/ ick segghe dat sy hier in sulck een grou-
wel bedrijft/dat de heele wereldd/ met recht/daer
oer moet schroomen.

Du dat Partye ons metter daet beschuldicht van
Afgoderye, in het eeren der Beelden / is soo klaer/
datmen daghelijckg niet anders en hoorz upt den
mondt van hare Ghemeynte / ende doorzgaeng
niet anders en leest inde schriften van hare Lee-
raerg. Siet Du Moulin, *Bouclier sect. 120.* ende Guil. Per-
kinsius *Controv. 9. de Imag. c. 5. in fine, &c.*

Hier op vzaegh' ick / als sy ons met ghewelt
willen op-legghen dit grouwelijck stuck van Af-
goderye, oft sy hier in bestrijden het gheloobe/ende
leeringhe bande Kercke / oft wel/de ontwetent-
hepdt alleen van sommighe Chzistenen/die de lee-
ringhe / aen haer bande Kercke ghegheven / mis-
bzupcken?

Indien sy my segghen / dat haere beschuldi-
ghen alleenlijck sien op het misbzupck van beson-
dere per soonen; schoon ick haer toestemde datter
sommighe ontwetende / oft onachtsame Chziste-
nen waren / die de leeringhe bande Kercke mis-
bzupcken / ende 'tghene wel ende loffelijck inghe-
stelt is / verkeeren in quaedt; de Kercke en laet
daerom niet te wesen in haer gheheel/supber/op-
recht/ ende sonder dolinghe; want ghelijck den
H. Hieronymus seer wel seght *Epist. adv. Iovinian.* ende
Partye oock moet leeren: *a* De schuldt van weynighe

a Paucorum
culpa non
prejudicat
Religioni.

Maer indien Partye de heele gantsche Kercke
beschuldicht van Afgoderye, in het eeren der Beel-
den/ ick en kan-se niet krachtelijcker overtuppen
van valschepdt / als upt de eyghen woorden ende
leeringhen selfg van onse Kercke: laet ons die
hooren.

Ten eersten, het tweede alghemeyn Concilte van
Nicéan

b Qui venerandas imagines, idola appellant, anathema: Qui dicunt quod imagines Christiani ut deos adorēt, anathema. *c* Sāctas imagines Christiani habentes ad solam recordationem, ex amore circa illarū principia flagrantēs, has & amplexi sunt, & honoranter adoraverunt, nō tamen Latriam, & divinum cultū ipsis impenderunt.

d Nullus Christianorū hominum qui sub cælo sunt, imagini latriam exhibuit.

e Non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas, aut virtus, propter quā sint colenda; vel quod ab eis sit aliquid petendū, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat à gentibus, qui

in idolis spem suam collocabant; sed quoniam honor, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræsentant. Ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur.

Nicēen *Actione 7. b* Dat sy vervloectt zyn die de eerweerdighe Beelden Afgoden noemen: Dat sy vervloectt zyn, de welke segghen, dat de Christenen de Beelden aanbieden als Goden.

Item Actione 6. c De Christenen hebbende de heylighe Beelden tot enckele ghedachtenisse, uyt liefde die sy hebben tot hare voorbeelden, hebben die omhelst, ende met eere aenbeden; nochtans sy en hebben haer niet toeghedraghen de eere, ende dienst, die Godt alleen toekomt.

Ibidem: d Niemandt vande Christene menschen die op de wereltd zyn, en heeft aen eenigh Beeldt de eere bewesen die Godt alleen toe comt.

Ten tweeden: **Het H. Concilie van Trenten, Sessione 25. leert / dat men de Beelden van Christus, de alderheylighste Maghet, ende andere Heylighen magh hebben, ende houden inde Kercken, ende dat men die sal achtervolghen met behoorlycke eere, ende eerbiedinghe. Het op de woorden die volghen:** Niet om dat men ghe-looft dat in haer besloten is eenighe Godlijckheydt, ofte cracht, om de welke sy moeten ghe-eert worden; oft dat men yet van haer moet vraghen, oft dat men eenigh betrouwen op de Beelden moet stellen, ghelijck eertijds ghedaen wierdt vande Heydenen, die hare hope stelden inde Afgodische Beelden: maer om dat de eere, de welke haer wordt bewesen, toeghedraghen wort aen de voorbeelden, die door de Beelden uytghedruckt zyn. Soo dat wy door de Beelden, die wy cussen, ende voor de welke wy het hooft ontdecken, ende nedervallen. Christum self aenbidden, ende de Heylighen eeren, vande welke de Beelden de ghelijckenisse voeren.

Ten derden: **De Kercke vanden Oosten / in Censurâ cap. 21. pag. 135.** Wy eeren de Beelden der Heylighen, niet met eenen dienst die eygen aen Godt is, maer met op-sicht tot de voorbeelden. Wy en aenbidden gheene vremde Goden, ende wy en zyn niet buyten maere gheneghen om de Heylighen te eeren, ende hare Beelden, maer tus-

schen

vande Beelden ende Beelden-dienst. is
schen sekere paelen, vreesende haer toe te draghen die eere,
de welcke aen Godt alleen eyghen is; want 'tis een god-
deloose sake, ende gantschelijck yremdt vande Kercke
Christi, ende sijne kinderen, te aenbidden de heylighe Beel-
den, sonder oplicht te hebben op't voorbeeldt.

Wie sal ick hier nu gheloooben? oft onse We-
derpartye, de welcke met kracht wilt hebben dat
wy Afgoderye bedryven in het eeren der Beelden;
oft wel onse Kercke / de welcke in hare openbare
belijdenisse protesteert / dat sy de Beelden niet en
aenbidt als Goden; dat sy niet en gheloofst datter
eenighe Goddelijckhepdt / oft goddelijcke krachte
in is; dat sy aen haer de eere niet toe en draeght
die Godt alleen toekomt / ende eyghen is / &c.
maer / dat sy alles wilt ghedaen hebben met op-
sicht op de boozbeelden selve / ende dat met mindere
eere / als / die Godt alleen toekomt? Hoe kan
jemandt / 'ren zy onredelijck / ende met groot on-
recht / beschuldicht worden van een misdact / het
welck hy niet alleen met woorden / maer oock
met de wercken selve versaeckt? Dit doet onse
Kercke ten opsichte vande Afgoderye: want sy ver-
saecktse met woorden / ghelijck klaerlijck blijkt
upt die / de welcke ick hier boven hebbe ghestelt: sy
versaectse metter daet / want sy ghebruyckt alle
middelen om die te beletten / namelijk in ontwe-
rende menschen: sy verbloecht die / de welcke seg-
ghen / dat de Christenen de Beelden aenbidden als Go-
den, &c. Ergo onse Kercke wordt onredelijck / ende
met groot onrecht / van Partye beschuldicht van
Afgoderye in het eeren der Beelden.

Mengaende nu onse Beelden self / dat het gheene
Afgodische Beelden en zijn / bewijse ick in deser ma-
nieren:

Ten eersten: Wy protesteren / ende belijden / dat
wy aen haer onghelijckelijck mindere eere toe-
draghen / ten opsichte van hare boozbeelden / als
die Godt alleen toe-behoort: Ergo wy en heroo-
ben Godt in gheender manieren van sijne eere /
die hem alleen eyghen is / om die te gheben aen
de

de Beelden. Ter contraxien/wy verbloecken die/
de welcke sulckx maer en souden dencken : Ergo
het eeren van onse Beelden/ en is gheen Af-wijc-
ken / oft Af-ballen van Godt ? Ergo gheene Afgod-
derije, oversulckx de Beelden/die wy eeren/ ghee-
ne Afgodische-beelden.

Ten tweeden : **Wt** de woorden van Paulus , hoven
ghemelt : Eenen Afgodt is Niet: Ergo een Afgodisch
Beeldt/ is eene verbeeldinghe van't ghene Niet en
is : **Maer** onse Beelden / zijn af-settelen van per-
soonen/die metter daet leven met Godt inden he-
mel / ende hier op de werelt hebben upt-gheste-
ken in alle soorten van deughden : Ergo onse
Beelden en zijn gheene Afgodische-beelden.

Ten derden : **Wy** en eeren noch Beelden / noch
hare voorbeelden / als Goden : Ergo onse Beel-
den en zijn gheene Afgodische-beelden.

Ten vierden : **Wy** en eeren in onse Beelden ghee-
ne boose gheesten / noch overspeelders / noch
straet-schenders / noch infame vrouw-persoonen/
die upt-ghebende als Goden/ghelijck eertijds de
Heydenen deden : **Maer** wy eeren daer door per-
soonen / die in dit leven hebben uptghe schenen in
heplighepdt / oft die haer bloedt hebben ghestort
voor het Gheloobe / ende nu Godt aensicht aen
aensicht aenschouwen / oversulckx vrienden
Godts zijn ; voor sulckx eeren wy haer / door
hare Beelden : Ergo onse Beelden en zijn ghee-
ne Afgodische-beelden.

Ten vijfden : **Wy** en ghelooen niet (ghelijck eer-
tijds de Heydenen deden) dat inde Beelden selve/
oft eenighe Goddelijckheydt is , oft eenighe goddelijcke
cracht ; ghelijck wy behoont hebben upt het Con-
sultie van Trenten : Ergo onse Beelden wederom/
en zijn gheene Afgodische beelden.

Doordat dan / om dit Capittel te sluyten ; 'tis
klaer dat onse Beelden/gheene Afgodische-beelden
en zijn/'tis klaer dat wy/met haer te eeren/ghee-
ne Afgoderye en bedryven : Ergo 'tis klaer dat wy
gheene Afgodisten en zijn.

HET